

Отримано: 6 вересня 2019 року

Прорецензовано: 16 вересня 2019 року

Прийнято до друку: 23 вересня 2019 року

e-mail: angora67@bigmir.net

DOI: 10.25264/2519-2558-2019-7(75)-156-159

Гордєєва А. Й. Контроль навчальних досягнень студентів у процесі вивчення дисципліни «Англійська мова професійного спрямування». *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог: Вид-во НаУОА, 2019. Вип. 7(75), жовтень. С. 156–159.

УДК (811.111'277.7):378.147

Гордєєва Анжела Йосипівна,
доцент, кандидат педагогічних наук
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «АНГЛІЙСЬКА МОВА ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ»

У статті описується процес здійснення контролю рівня сформованості у майбутніх психологів професійно орієнтованої комунікативної компетентності. Автор представляє мету та завдання дисципліни «Англійська мова професійного спрямування», окреслює передбачені нею результати навчання. У роботі розглянуто теоретичні засади здійснення контролю на заняттях з іноземної мови і визначено мету та види контролю на різних етапах навчання фахового англійського мовлення. У статті пропонуються критерії оцінювання рівня сформованості комунікативної компетентності студентів-психологів у говорінні, які можуть бути використані для оцінки усного мовлення на всіх етапах вивчення фахової англійської мови.

Ключові слова: майбутні психологи, професійно орієнтована комунікативна компетентність, види контролю, етапи навчання, критерії оцінювання.

Anzhela Gordyeyeva,
Docent, Doctor of Philosophy in Pedagogy
Taras Shevchenko National University of Kyiv

EVALUATION OF UNDEGRADUATES' ACADEMIC ACHIEVEMENTS DURING TEACHING PROFESSIONALLY-ORIENTED ENGLISH LANGUAGE

The article describes the process of the evaluation of academic achievements during teaching the professionally-oriented English language to ESP students and underlines the role of foreign communicative competence in the process of forming a well-qualified psychologist. Special attention is paid to the aim and tasks determined by the future psychologists' preparation program as they predict the results of teaching and the final level of undergraduates' communicative competence. In addition to that, the author tries to review the theoretical foundation of evaluation in teaching process, presents different forms of evaluation. The study briefly analyzes different ways of evaluation of professionally-oriented communicative competence and tries to choose the most effective forms of control of the language competence of students who study the English language at lessons in higher educational establishment. A more detailed description of various forms of control in the formation of undergraduates' communicative skills in the classroom is offered and the possibility of their implementation at different stages of learning the ESP language is deeply analyzed. Advantages and disadvantages of all forms of control are given. The criteria to assess the level of undergraduate students' professionally-oriented communicative competence in speaking are presented. It is underlined that the choice of criteria can depend on the stage of learning the English language for specific purposes.

Key words: future psychology students, professionally-oriented English language competence, forms of control, evaluation criteria.

Постановка проблеми. Модернізація освіти сьогодення зумовлена інтеграцією України в європейський освітній простір. В процесі такої інтеграції з'являється можливість обміну інформацією, у тому числі в професійній діяльності. Фахівці різних галузей мають змогу ділитись досвідом, влаштовуючи дискусії з приводу суперечливих питань, отримувати інформацію з іншомовних джерел, і таким чином, розвиватися у професійному аспекті. Тому виникає потреба в оволодінні іноземними мовами. Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти визначено що студенти немовних вищих навчальних закладів мають оволодіти загальнонавчальною і професійно орієнтованою іноземною мовою [6]. Рівень комунікативної компетентності майбутніх фахівців повинен бути достатнім для користування іноземною мовою у відповідній галузі професійної діяльності. Це, в свою чергу, визначає необхідність укладання нових та удосконалення існуючих програм навчання, в яких представлено мету та завдання дисципліни, окреслено результати навчання за дисципліною, представлено структуру навчальної дисципліни, визначено мету і форми контролю навчальних досягнень студентів та визначено критерії оцінювання рівня сформованості комунікативної професійно орієнтованої компетентності.

Управління навчальним процесом забезпечує виконання всіх вимог, представлених у програмах з іноземних мов, досягнення визначеної мети для кожного окремого етапу навчання, формування відповідного рівня фахової компетентності. Оскільки саме контроль і забезпечують ефективну організацію навчального процесу, та оскільки його головною метою і є досягнення належного рівня, у нашому випадку професійно орієнтованої компетентності майбутніх психологів, перед нами постає необхідність розглянути питання ефективного управління процесом опанування студентами фаховою англійською мовою.

Огляд публікацій з досліджуваної проблеми. Аналіз спеціальної літератури показує, що науковцями зроблено багато спроб щодо вирішення проблеми ефективного управління навчальним процесом через організацію контролю та оцінки знань студентів. Як у вітчизняних, так і в зарубіжних наукових джерелах науковці Н. С. Анкудінова, М. О. Архангельський, І. Л. Бім, Н. Д. Гальскова, Н. Г. Дайрі, Н. В. Єлухіна, М. Т. Калинчук, В. А. Коккота, Г. І. Кузьмін, Д. О. Лордкіпанідзе, О. О. Миролюбов, О. О. Молокович, С. Ю. Ніколасва, Т. С. Панфілова, О. П. Петрашук, М. М. Покровська, В. В. Сафонова, С. А. Фоломкіна, L. Vachman, D. Brown, D. Douglas, G. Fulcher, K. Nakuta, I. Lee, A. Hughes, S. Thornbury, V. Tomlinson та інші намагаються з'ясувати сутність функцій контролю та шляхів його реалізації в навчальному процесі. Більшість з них

роблять акцент на тестових технологіях в оцінювання знань, вважаючи їх ефективною формою контролю, об'єктивним показником ступеня засвоєння іншомовного матеріалу [4, с. 8]. У працях вчених зроблено спробу охарактеризувати онлайн-тестування [1] та визначити засади комплексного тестового контролю самостійної пізнавальної діяльності студентів [7]. Ми також схилиємося до комплексного підходу в організації контролю англійської комунікативної компетентності у вищому навчальному закладі, проте ставимо собі за мету розглянути оцінювання навчальних досягнень студентів немовних спеціальностей з урахуванням програмних вимог і структури навчальної дисципліни «Англійська мова професійного спрямування» [3], яка укладена з метою ефективної організації та управління процесом опанування студентами-психологами фахової англійської мови.

Мета і завдання статті. Метою статті є описати процес здійснення контролю рівня сформованості у майбутніх психологів професійно орієнтованої комунікативної компетентності. Виходячи з поставленої мети нам потрібно розв'язати такі завдання:

1. Описати мету та завдання дисципліни «Англійська мова професійного спрямування» і окреслити результати навчання за дисципліною.
2. Визначити мету та форми контролю на різних етапах навчання.
3. Представити критерії оцінювання за якими можна оцінювати рівень комунікативної компетентності студентів-психологів під час вивчення фахової англійської мови.

Виклад основного матеріалу. Дисципліна «Англійська мова професійного спрямування» вивчається студентами-психологами починаючи з першого року навчання в немовному закладі вищої освіти. Основною метою запропонованого курсу є формувати у студентів англійську професійно орієнтовану комунікативну компетентність для забезпечення ефективного усного та письмового спілкування у професійному середовищі на рівні B1; розвивати здатність студентів до самооцінки та до самостійної роботи, що уможливить подальший саморозвиток задля задоволення їхніх фахових інтересів, розширення та поглиблення їхніх соціокультурних знань, що дозволить майбутнім психологам вільно оперувати в іншомовному просторі. Вказана мета передбачає виконання наступних завдань: підготувати студентів до сприйняття іноземної мови як зовнішнього джерела інформації і засобу комунікації та підготувати студентів до професійно орієнтованої комунікації англійською мовою в усній і письмовій формах.

Визначені у програмі і вказані вище мета і завдання дисципліни визначають необхідність представити результати навчання. Під час вивчення професійно орієнтованої англійської мови студенти повинні: опанувати лексичний мінімум для отримання, продукування й обміну фаховою інформацією з теми; ознайомитися зі способами визначення значення одиниць з фаху та загальними правилами цитування і посилання на джерела з фаху; засвоїти основні правила синтаксису академічного тексту, вивчити типи діаграм і види графіків і правила їх побудови; ознайомитися зі способами швидкого читання фахових текстів, структурою академічного фахового тексту і структурою стислого переказу тексту; опанувати правила цитування і правила складання бібліографії; навчитися: слухати і розуміти необхідну інформацію в іншомовних друкованих та електронних джерелах з психологічної тематики, читати автентичні частково адаптовані тексти за фахом із різною цільовою настановою, виступити з короткою доповіддю на задану тематику, висловлювати свою точку зору з фахової проблеми [3].

Відповідно до розглянутих результатів навчання, створення системи оцінювання навчальних досягнень студентів є комплексом заходів по організації контролю професійно орієнтованої комунікативної компетентності студентів. Звідси випливають такі правила-вимоги контролю: контроль повинен бути регулярним, охоплювати максимальну кількість студентів і не займати багато часу. Ми повністю погоджуємося, що обсяг матеріалу, який підлягає контролю, повинен бути невеликим, але репрезентативним і дозволити отримати якісні результати рівня опанування студентами необхідними навичками та вміннями [2, с. 42]. Вважаємо, що основним в організації контролю є забезпечення органічного охоплення ним усіх видів комунікативної діяльності на кожному з етапів навчання, тобто, надання контролю характеру стеження. На нашу думку, тільки в цьому випадку будуть реалізовані комунікативно-навчальні можливості контролю, що допоможе нам якісно організувати процес навчання.

Наголосимо, що великий обсяг програмного матеріалу, визначеного у програмі, та вимоги щодо його опанування створюють необхідність здійснення контролю навчальних досягнень студентів впродовж усього навчання. Відтак, виникає необхідність представити види контролю, які, як ми вважаємо, необхідно застосовувати для ефективної організації процесу навчання. Ними є: вхідний, поточний і підсумковий види контролю, кожен з яких має місце на певному етапі навчання. Представимо структуру оцінювання навчальних досягнень студентів-психологів у Таблиці 1.

Таблиця 1

Структура оцінювання успішності навчання студента при опануванні дисципліни

Вхідний контроль максимальний рейтинг – 100 балів ТЕСТ					
Поточний контроль максимальний рейтинг – 60 балів (вираховують середнє арифметичне)				Підсумковий контроль Тести для розуміння прочитаного	
Усне індивідуальне і фронтальне опитування Письмові завдання для СРС Письмовий тестовий контроль				презентація та/або обговорення фахової проблеми	
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4	Залік (1 семестр) Екзамен (2 семестр)	Сума
60	60	60	60	40	

Прокоментуємо таблицю, розглядаючи як організовано процес контролю навчальних досягнень студентів упродовж першого курсу.

На початку навчального року нами проводиться *вхідний* (попередній) контроль, який є діагностуванням наявного до початку навчання рівня комунікативної компетентності і використовується пізніше для вимірювання приросту знань. Це, як правило тест, який перевіряється за ключами, сума отриманих балів за який допомагає визначити рівень групи, де навчатимуться студенти впродовж року. *Поточний* контроль здійснюється впродовж першого року навчання на кожному занятті і є систематичним, оперативним, різноманітним за формами, видами та засобами проведення, часто буває комбінованим і багатофункціональним, перевіряє одночасно кілька видів навичок і вмій. Найчастіше поточний контроль проводиться у формі тестування для контролю знань, умій і навичок професійно орієнтованого читання, аудіювання, говоріння, письма, лексики та граматики, фонетики, для перевірки соціокультурних знань [5, с. 21]. На заняттях з англійської мови з майбутніми психологами поточний контроль проводиться у формі опитування (фронтального, індивідуального, комбінованого, взаємного), спостережень, співбесіди, анкетування, тестування, контрольної роботи, у формі ділової гри. Модульна контрольна робота (МКР) є складовою поточного контролю і здійснюється у формі виконання студентом модульних контрольних завдань з метою перевірки рівня сформованості компетентностей в аудіюванні, читанні, письмі та говорінні. Виконання студентами МКР спрямоване на всебічну і комплексну перевірку обсягу та якості засвоєння ними всього навчального матеріалу, що входить до певного модуля. Перевірка письмової частини МКР здійснюється за ключами. Для усної використовуються критерії оцінювання. *Підсумковий* контроль, який має місце наприкінці кожного з двох семестрів і зазначений у нашій програмі як семестровий, буває у формі заліку (1 семестр) та у формі екзамену (2 семестр). Рівень сформованості професійно орієнтованої комунікативної компетентності в фаховому читанні, аудіюванні та письмі, який оцінюються під час заліку, визначається за допомогою тесту, що перевіряється за ключами. Під час екзамену має місце контроль рівня сформованості професійно орієнтованої англійської комунікативної компетентності в читанні (письмова частина) та в говорінні (усна частина).

Перший пункт екзаменаційного білета передбачає читання студентами фахових текстів обсягом 2000-2500 друкованих знаків, які містять термінологію з фаху. Разом з текстами студентам пропонуються завдання: читання речень, які підтверджують або суперечать інформації з тексту з подальшим виправленням хибних тверджень; пошук фахової лексики в тексті за поданими дефініціями, вибір ключових слів або словосполучень у тексті; постановка запитань різних типів до основних смислових частин тексту з використанням обраних ключових слів/словосполучень. Результат виконаної роботи перевіряються за ключами. Карткою усної відповіді передбачено перевірку рівня сформованості умій діалогічного і монологічного мовлення, тому визначено два етапи усної відповіді студента: 1) діалогічне професійно орієнтоване мовлення – бесіда з екзаменатором на основі запропонованої проблемної комунікативної ситуації на базі вивченого протягом семестру фахового матеріалу; 2) монологічне професійно орієнтоване мовлення – висловлювання по одній з фахових тем програми курсу. Рівень сформованості комунікативної компетентності в говорінні визначається за допомогою критеріїв, представлених у додатках до програми [3]. Для ефективної організації процесу підсумкового оцінювання навчальних досягнень студентів під час екзамену нами розроблено карти успішності в оволодіння професійно орієнтованим діалогічним і монологічним мовленням, які представлені у таблицях 2 і 3.

Таблиця 2

Карта успішності студентів в оволодінні діалогічним професійно орієнтованим мовленням

№	ПІБ студентів	Фахова спрямованість діалогічного висловлювання	Комунікативна спрямованість діалогічного висловлювання	Правильність діалогічного висловлювання	Темп діалогічного мовлення	Обсяг діалогічного висловлювання	Середній бал
		макс. 10 бал.	макс. 10 бал.	макс. 10 бал.	макс. 10 бал.	макс. 10 бал.	макс. 10 бал.
1							
2							
3							
4							
5							

Таблиця 3

Карта успішності студентів в оволодінні монологічним професійно орієнтованим мовленням

№	ПІБ студентів	Відповідність ситуації, цілеспрямованість	Зв'язність, логічність монологічного висловлювання	Правильність монологічного висловлювання	Темп монологічного мовлення	Обсяг монологічного висловлювання	Середній бал
		макс. 10 бал.	макс. 10 бал.	макс. 10 бал.	макс. 10 бал.	макс. 10 бал.	макс. 10 бал.
1							
2							
3							
4							
5							

